

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus sextus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

cat breuiter. Super uoluptatem quidem, quia si uoluptas ipsa bonum ipsum esset, nulla uoluptas mala esset & non xia. Item super mores: quonia multi satis circa mores habere se putant, si mores honestos uideantur habere. Quod autem iudicant uerum esse bonum, non opinione querunt, sed re ipsa prorsus habere. Præterea super scientiam, quia neq; quolibet modo, neq; qualibet scire præcipue optas, sed bene potius atq; bona. Alioquin scientiam aut res spuis, aut negligis. Neq; dicas ipsum bonū esse boni scientiā, ne per idē stulte definias idē. Rursus super intellectu. hic enim assidue bonum querit. Ipsum uero bonum, non querit bonum. Adde & super ueritatem. Quod enim magis iudicas bonum, magis & eligis. Morbum uero damnūq; minus uerum eligis potius quā magis uerum. Deniq; super ens. Nam ut bene sis, esse desideras. Sed & de his, & quemadmodum boni ipsius lumine omnia uera intellectu intelligat, in Theologia latius disputamus. Sequitur distinctio rerum in genera duo, uisibile & inuisibile, & utriusq; in duo, scilicet antecedens atq; sequens, similisq; perceptionis humane distinctio. In quibus Brentianum sequitur, & Archytam, sed elegantius simul & latius explicat.

DIALOGVS SEXTVS DE IVSTO.

VALES philosophi sint, inquam ego, & quales qui alieni à philosophia, ô Glauco, uix tandem longa oratione constitit. Erat fortassis, inquit, haud facile paucioribus explicare. Non, ut apparet. Planius uero id, ut arbitror, eluceret, si hoc duntaxat solum enarrare oportuisset, neq; per alia multa peruagari, si quis ostendere uelit quonam uita iusta ab iniusta distet. Quid posthac nobis restat agendum?

Quid aliud quā quod deinceps sequitur? Postquam philosophi sunt qui attingere possunt id quod semper secundum eadem eodem modo se habet: qui uero id nequeunt, semper autem per multa mutabiliaq; uagantur, philosophi non sunt: quosnam ex his duces esse ciuitatis oportet? Quo pacto ad hoc recte possumus respondere? Quicumq; custodire leges possunt, & ciuitatis officia, his gubernacula sunt reipublicæ cōmittenda. Probe. At perspicuum est, utrum cæcum an acute cernentem esse oporteat, cui mandemus aliquid seruandū. Quid nī perspicuū? Videtur ne tibi à cæcis differre, qui cognitione in unaquaq; re eius quod uere est, carent: neq; perspicuū ullum habent in animo exemplar: neq; possunt tanquā pictores ad exemplar uerissimum respicientes, referentesq; ad illud, & ipsum quā sincerissime contuentes, ita demū leges hic ferre de pulchris, iustis & bonis, si oporteat, & latas leges custodire atq; seruare? Profecto non longe differunt. Num istos potius ad custodiā eligemus, q̄ eos qui unumquodq; quod uere est, cognoscunt, peritiā quoq; aut alia quauis in parte uirtutis nihilo inferiores existunt? Absurdum esset utiq; alios quosuis eligi, præcipue si cætera nequaq; desint. Hoc certe maximo superāt. An nō istud iam dicemus? quonā pacto ijdem poterunt illa simul & hæc habere? Omnino. Quod ergo in huius disputationis exordio diximus, naturā ipsorum perdiscere in primis oportet: atq; arbitror, si de illa inter nos satis conueniat etiā hoc conuenire, fieri scilicet posse ut ijdem hæc assequantur, neq; alios præter hos ciuitatis duces esse debere. Quonā pacto? Hoc itaq; inter nos primum constat de philosophorum ingenijs, quod semper eam diligūt disciplinam, qua illis notior fiat natura illa quæ semper est, neq; generatione & corruptione mutatur.

Propria philosophorū ingenijs

Constet. Quinetiam quod eam totam affectant, neq; sponte partem eius ullam spernunt, nec paruam, nec magnam, neq; honorandam, neque uilem, quemadmodum supra de ambitiosis & amore captis prædiximus. Recte. Præterea & hoc animaduerte, num quid necesse sit naturæ eorū inesse qui tales futuri sint quales narrauimus? Quale istud?

Vt mendacij omnis natura experti sint, neq; sponte mentiantur unquam, sed omnem oderint falsitatem, diligant ueritatem. Probabile est. Non solum probabile est ô amice, sed penitus necessariū, eum qui ex natura ad aliquid amore afficitur, quicquid cognatum & familiare est amato, diligere. Scite. Num familiarius aliquid sapientiæ quā ueritas reperitur? Nihil. An ergo possibile est naturam eandem esse philosophicam & mendacem? Nullo modo. Ergo discendi cupidū necesse est statim à pueritia ueritatem omnē summopere affectare. Prorsus. Quem uero ad certū quiddā ardentem rapiunt cupiditates, huic ad alia cupidines remissiores sunt, cum alio tanq; riuuli defluant

Null

Nulli dubium. Quicumque igitur ad disciplinas & cætera talia omnia desiderio flagrat, puram ipsius animæ expetunt uoluptatem, corporis autem oblectamēta despiciunt, nisi quis fictus, sed uerus philosophus sit. Summopere necessarium istud. Temperatus itaque uir talis erit, neque pecuniæ cupidus. Nam ad quemuis pertinet potius quam ad hunc cumulatū pecunijs inhiare, cuius gratia cæteri maxima cum iactura pecunijs quærēdis insudant. Ita est. Præterea considerandum, quoties naturā eius qui philosophus sit, & eius qui non sit, discernere cupis. Quidnam? Ne forte latens quædam insit illiberalitas. Nam aduersa omnino est pusillanimitas animo uniuersum ipsum semper diuinum atque humanū indagaturo. Vera loqueris. Nempe cui cogitationis adest magnificentiā, & totius temporis totiusque substantiæ contemplatio, humana uita magnum quid uideri non potest. Non profecto. Num Martem hic terribilem æstimabit? Minime.

Timidæ itaque illiberalique naturæ philosophia uera non conuenit. Non, ut mihi uidentur. Vir autem modestus, non quæstui deditus, non pusillanimis, non superbus, non timidus, non in cōmercijs difficilis erit, aut iniustus? Nullo modo. Quinetiam quum discernere cupies, quis animus philosophus sit, qui non, statim à teneris annis id obseruabis, nunquid iustus & mitis, an iniquus atque agrestis. Maxime. Neque hoc, ut arbitror, prætermittes. Quidnam? Vtrum ad percipiendū uelox, an tardus, num cæses quempiam illud unquam diligere, quod cum aggredit, summa cum difficultate agit & uix tandem parum quid proficit? Nunquā profecto. Quid si nihil seruet eorum quæ discit, obliuiscaturque omnium, nonne erit scientia uacuus? Vacuus. Cū uero irritus illi labor omnis suscipiatur, an nō cogetur tandem seipsum & actionem talem odisse? Nihil prohibet. Obliuosum igitur animum legitimorum philosophorum ingenijs conuenire nequaquam existimemus, sed admodum memorē. Ita profus. Absona præterea & inconcinna natura ad intemperiem semper trahit. Semper. Veritatem uero an cum intemperie & immoderatione congruere putas, an cum temperie potius? Cum temperie. Ergo compositā & gratam præter cætera cogitationem huic ingenio tribuamus, quod suapte natura propensum esse uolumus ad ideam cuiusque, quod uere est, inspiciendam. Nempe. An non tibi uidemur singula percurrisse quæ necesse est cōtinuata serie sibi inuicem succedentiā animo ei competere, qui ueritatem rerum perfecte sit consecuturus? Ita profus. Non potes quoquo modo studiū id damnare, quod nullus sufficienter exequi potest, nisi natura sit perspicax, memor, magnificus, graciosus, amicus familiarisque ueritatis, iustitiæ, fortitudinis, temperatiæ. Ne Momus quidem id carperet. Nonne his solis eruditione tandem, & atate prouectis rempublicā præbebis administrandam? Ad hæc Adimantus, Nemo o Socrates, posset, inquit, contradicere. At uero sic afficiuntur qui audiunt ea passim quæ tu narras. Putant enim interrogandi respondendique imperitiā à ratione in singulis quæ rogantur, paululum se abductos, collectis tandem erroribus, errorem ingentē contrariumque quiddam ei quod prius asseruerāt, asserere. & quem admodum qui talis ludere nesciunt, ab his qui in eo ludo periti sunt, tandem usque adeo coercentur & concluduntur, ut quod ferant, nequaquam habeant: ita & seipsum putant cogitandem concludique, nec habere quod dicant, uerbis ueluti calculis circūscriptos: quandoquidem uerum nihilo hic magis sit quam illic. At uero, ad hæc nostra quidem diceret enim tibi quispiam, his quæ proponuntur, uerbis aduersari non posse: re autem ipsa comperit habere, quocumque philosophiæ studium aggressi, ita in eo uersantur, ut non eruditionis gratia degustatis philosophiæ præceptis, iuuenes adhuc inde discedant, sed diutius immoretur: eos ut plurimum absurdos admodum euadere, & à rebus hominum alienos, ne iniquissimos dixerimus. Si qui uero præstantiores uideantur, tamen hoc studio quod ipse laudas, ita inquinari, ut inutiles euadant ad rempublicam gubernandam. Censes, inquam, illos qui hæc aiunt, mentiri? Haud noui equidem, sed quid ipse sentias, libenter audirem. Audies certe, si id roges, quod uera loqui mihi uidentur. Qua ratione igitur recte id dicitur, quod nō prius erit ulla malorum requies ciuitatibus, quam in ipsis philosophi dominantur, quos reipublicæ inutiles esse fatemur? Quod petis, responsione indiget per imaginem quandam inducta. At tu per similitudinē loqui, ut arbitror, non conueuisti. Esto, inquam, an mordes, cum me in sermonem impuleris adeo demonstrata difficilem? Audi ergo similitudinē, ut apertius cognoscas quam lubricæ similitudini

bus utar. Vsq̄e adeo durum est quod præstantes in philosophia uiri in gubernanda re publica patiuntur, ut nihil aliud sit unum quod hoc patiat. Quare oportet hoc ex multis colligendo, comparare cum his deniq̄, & de eis rationem reddere. Veluti quum pictores tragelaphos, & cætera huiusmodi multiplicia figmenta depingunt. Finge animo quendam nauis aut classis gubernatorē huiusmodi magnitudine & robore corporis reliquos nautas excedentem, surdum uero & caligantibus oculis, & mente gubernationis inscia: nautas autem de gubernatione inter se certantes, dum unusquisque putet se imperio dignum, quanq̄ nec artem didicerit unquam, nec præceptorem in ea re ullum possit ostendere, neq̄ quo tempore didicerit, assignare queat: negantes quin etiam artem illam doceri posse, eumq̄ qui doceri posse contendat, ferro petentes. Ipsos autem cogita circa gubernatorem illum confluere, obsecrare, obnixè contēdere, qui ipsis gubernacula tradat. Vbi si non ipsi, sed alij persuaserint, cæteros uel perimere, uel è nauī eijcere: ac postremum generoso illo nauis principe mandragora aut mero prius occupato, gubernationē nauis arripere, præsentibus rebus uti, uino & epulis indulgere, ac ita gubernare ut huiusmodi homines uerisimile est. Omnes præterea eum laudare, eum nautam & gubernatorem uocare, eum que ad nauem regendam spectant callere, quicumq̄ ad usurpandū nauis principatum, uel persuasione, uel uī, gubernatore submoto opitulari ipsis possit: eum uero qui id nequeat, tanquam inutilem uituperare: ueri autem gubernatoris officium ne cogitare quidem: quod uidelicet ad eum spectet rationem habere anni & temporum, cœli, siderum, & uentorum, & omnium quæ ad artem illam attinent, si dux nauis est reuera futurus: ut uero gubernet, seu uolentibus quibusdam, siue inuitis, huius ipsius artem nullam putantes accipi posse simul & gubernatoriam facultatem. Hæc si in nauī ita habeant, an nō uerum gubernatorem censet ab illis qui talibus uehuntur nauibus, inanem & curiosum rerum sublimium inspectorem, & nauī ipsi inutilem uocitari? Et maxime quidem, inquit Adimantus. Haudquaquam opus esse arbitror, inq̄ ego, ut tibi latius explicem, quem admodum ad propositæ comparationis imaginem ita in ciuitatibus affecti ciues sunt aduersus ueros philosophos, ut in huiusmodi nauibus ad uerum gubernatorem nautæ. Intelligere enim te existimo. Summopere. Primū itaq̄ illi qui admiratur philosophos in ciuitatibus minime honorari, imaginem hæc expone, & persuadere conare, multo mirabilius fore si honorarentur. Faciam equidem. Adijcias & hoc præterea, uera loqui eos qui dicunt inutiles esse uulgo eos qui philosophiæ studio pollent. uerum quod inutiles sint, non esse ipsos in causa dicito, sed eos potius qui his philosophis non utuntur. Neque enim naturæ consentaneum est, ut gubernator quasi indignus nautas oret, quo eius se gubernationi committant, uel sapientes ad diuitum fores accedant. Sed qui hoc primus iactauit, profecto mentitus est. Reuera autem ita natura comparatum est, siue diues, seu pauper ab aduersa ualetudine teneatur, ut necessario fores medicorum perat, & omnes qui superioris gubernatione indigent, domos adeant hominū gubernare potentium, non gubernatores, si modo alicuius precij sint, orent ut ab his gubernentur inferiores. Quin si eos qui his temporibus respub. administrant, cum eis comparaueris nautis, quos modo commemorabamus, nō aberrabis: ac si illos qui ab ijs appellantur uani, & superstitiosi reconditarum rerum indagatores, ueris gubernatoribus comparabis, recte quidem facies. Recte, inquit, admodum. Ob has igitur causas in his quoq̄ haud facile est ut honestum studium ab his probeatur, qui contrarijs sunt moribus assueti. Maxima uero & uehemētissima philosophiæ calumnia oritur, propter eorum mores qui philosophiæ studia profitentur. Ferunt quippe hi qui philosophiam criminantur, ut ipse ais, plurimos eorum qui ad philosophiam se conferunt, prauos admodum esse: si qui uero eorum cæteris excellunt, esse inutiles: atq̄ ego hæc tibi concessi, nōne? Vtq̄. An non causam exposuimus, ob quam legitimi philosophi esse inutiles uideantur? Certe. Quis autem & plurimi prauī sint, uis ne deinceps aperiam? quod ue philosophiæ culpa nulla est, pro uiribus declarem? Volo equidem. Pergamus ad hæc, repetentes quod supra induximus, qualem esse natura oporteat eum qui honestus sit bonusq̄ futurus. Dux autem eius in primis erat, si memoriæ tradidisti, ueritas quam sequi omnino ac passim debet: aut si uanus sit, ueræ quoq̄ expers philosophiæ sit oportet. Ita prorsus est dictū. Vnum hoc igitur alienum est omnino ab ijs quæ nunc de ipso existimantur. Alienissimum.

An non decenter hunc in modum eius causam defendemus: dicentes hominem scientiæ cupidum ita natura institutum esse, ut ad id quod uere est, semper contendat, neque moras trahat in his singulis ac plurimis circa quæ uersatur opinio, sed ultro progrediens non ante quiescat quam propriam cuiusque naturam ea animi uis attigerit, qua id apprehendere conuenit. Conuenit autem uis quadam cognata. Qua cum adhaerit, seque ei quod uere est, miscuerit, atque inde reuera intelligentiam ueritatemque generit, cognoscet utique uerum, uereque uiuet atque aletur. Ex hoc denique partu molestia eius omnis cessabit, prius uero nequaquam. Probe admodum ista dicuntur. An hic ullo modo amabit mendacium: uel omnino potius oderit? Oderit certe. Nempe ubi dux ueritas est, malorum chorum subsequi, ut arbitror, non dicemus. Quo enim pacto? Imò uero syncerum sequi iustumque morem. hunc quoque dicemus subsequi temperantiam? Scite. Quinetiam reliquum naturæ philosophicæ chorum quid opus est à principio recedere? Recordaris enim quòd cum his congruit, ut dicebamus, fortitudo, magnificentia, acumen ingenij atque memoria. Quum uero tu obiecesses, quòd quilibet necessario fateri cogeretur quæ dicebamus, uerbisque nostris omiſſis, conuersus ad eos de quibus erat sermo, diceret uidere se illos partim inuitiles, partim omni prauitate corruptos: nunc sane nos huius calumniæ causam perscrutari cœpimus, & cur multi eorum mali sint, atque hac de causa rursus legitimorum philosophorum naturam repetiuimus, necessarioque hanc definiuimus. Est ita. Quarendum est deinceps qua ratione in multis natura philosophi deprauantur. (paruum autem quidam nos subterfugit.) Nempe & hoc animaduertendum, quos uidelicet non malos quidem, sed inuitiles uocant. Deinde etiam qualia hominum ingenia sint, quæ hanc imitantur naturam, eiusque opus usurpant, & indignum se studium ac supra uires aggredientia, delinquant sæpe, & opinionem philosophiæ passim quam narrabas inducunt. At quas deprauationes dicis? Ostendam si potero. profecto id arbitror nobis quemlibet concessurum, ingenium tale quale descripsimus, & omnibus hisce præditum, quibus perfectus indiget futurus philosophus, raro in paucisque oriri. An non ita existimas? Maxime. Atque horum etiam paucorum uide quam multi sint maximique interitus? Quinam? Nam quod præter cætera auditu mirabile est, unumquodque eorum quæ in philosophi ingenio nuper probauimus, habentem inquinat animum, & plerumque à philosophia detorquet, fortitudinem dico, & temperantiam, & cætera quæcumque narrauimus. Absurdum hoc quidem auditu. Præterea quæcumque bona uulgo dicuntur, deprauant animum atque impediunt, forma, diuinitas, corporis uires, & genus in ciuitate potens, & cætera generis eiusdem. Habes enim quandam eorum quæ dico formulam. Habeo equidem, ac libenter exactius quæ dicis audirem. Vniuersum ipsum recte comprehendito, ac tibi perspicuum apparebit: neque absurda tibi quæ de his dicta sunt, uidebuntur. Quomodo istud præcipis? Scimus enim omne semen & plantarum et animalium, quòd non fuerit ea quæ cuique conuenit nutritione potitum, neque tempore, neque loco, quo generosius ac uehementius, eo pluribus opportunis carere. bono namque malum contrarium magis quam non bono. Quid ni? Est igitur, ut arbitror, consentaneum, naturam optimam, si sub aduersa forma nutriatur, deteriores euadere quam ignauam. Est utique. Hac itaque ratione dicimus Adimante, animos præstantissimo ingenio præditos, si male fuerint educati, pessimos fieri. An putas infanda scelera, & extremam nequitiam ex ignauo potius ingenio quam generoso educatione corrupto procedere? Imbecillum uero naturam, ingenium uel bonorum, uel malorum quandoque causam fore? Non certe. Si ipsa igitur natura philosophi conuenientem nanciscitur disciplinam, necesse est eam semper proficiendo ad omnem peruenire uirtutem. Sata autem si fuerit, genitaque peruerse atque ita nutrita, ad contraria omnia rursus delabitur, nisi forte deorum aliquis eam adiuuerit. An tu quoque putas, quemadmodum multi, uerum esse quòd dicunt quosdam adolescentes à sophistis corrumpi, corruptores uero eorum sophistas quosdam esse priuatos: ac non eos potius qui ita loquuntur, maximos esse sophistas credamus, qui doceant, talesque prorsus unumquemque & senum & iuuenum, & uirorum & mulierum reddant, quales uolunt? Quando id potissimum, inquit. Quando, inquam, frequenter multi uel in concionibus, uel iudicijs, uel theatris, uel castris, uel alio quodam hominum ingenti cœtu confidentes, eorum quæ dicta facta ue sunt, alia uituperant, alia laudant, ad utraque ingenti cum tumultu acrius efferunt;

Epilogus

De non ueris philosophis

dum explodunt, & applaudunt summo quodam strepitu & clamore: unde parietes quoque & laquearia circumresonant altius, suoque sonitu uehementer exaugent laudantium ipsorum uituperantiumque tumultum: tunc adolescentem illum quo animo (quemadmodum dicitur) hac in turba esse censes: uel quam priuatam disciplinam rumoribus hisce puras oblistere, quo minus ab huiusmodi uituperationibus, laudationibusque diluta dispersaque eo protinus feratur, quò fluctus hinc deuehit: Vnde eadem quæ & illi ut honesta approbabit, eadem quoque reprobabit ut turpia. Iisdem præterea quibus illi incumbet studijs, eorumque euadet per similes. Neesse id omnino est, ô Socrates. Nondum tamen uehementissimam induximus necessitatem. Quam? Quam operibus inferunt, non persuadentes uerbis præceptores sophistæque isti. An non cernis quod hominem illis non obsequentem infamia notant: iactura pecuniarum, & mortis supplicio damnant? Summo pere. Quem igitur alium sophistam putas, aut quos alios priuatos sermones aduersari istis & resistere posse? Nullius certe orationem. Nullius sanè. Quin & his reniti summa stultitia est. Neque enim fuit unquam, nec est, nec erit mos alius ad uirtutem institutus, præter istorum disciplinam. humanus, inquam, ô amice. Nam diuinum quidè, iuxta prouerbiū, excipiamus. Certo enim id scito, quisquis immaculatus & integer ex hac constitutione rerum publicarum euaserit, talem diuino auxilio euasisse. Haud aliter mihi uidetur. Istud præterea tibi uideri debet. Quidnā? Quisque eorum qui priuatim accepta mercede homines erudiunt, quos quidem sophistas & æmulos artium appellant, nihil aliud docendum putat, quàm multorum sententias in quibus consentiunt, quoties congregantur, atque hanc sapientiam uocat: ueluti si quis uasti cuiusdam animalis bruti, robusti admodum, & ab homine enutriti, iras & cupiditates singulas obseruauerit, quæ ueritate adire hoc deceat, quæ attrectare, item quando uel ferocius est, uel mitius, & ex quibus causis talis fiat. Voces item quas in singulis quisque solet exprimere, quibus præterea uocibus aliorum irritatur id animal uel placatur. Postquā uero ob diuturnam consuetudinem percepit singula, peritiam huiusmodi sapientiam uocet, & tanquam arte quadam collecta ad docendum se conferat, reuera ignorans quæ potissimum harum opinionum cupiditatumque, honesta uel turpis, bona uel mala, iusta sit uel iniusta. Nominet uero singula ad ingentis bestiae illius opinionem, bona uidelicet quibus delectatur ipsa, mala quibus offenditur: nec aliam prorsus ullam de his afferat rationem, sed quæ necessaria sunt, iusta nuncupet & honesta: quo uero boni ipsius necessarij uel natura differat, neque ipse perspexerit unquam, neque alijs ostendere possit. Siquis, inquā, ita affectus sit, nonne per louem absurdus præceptor esse tibi uidebitur? Mihi uero. An differre tibi ab hoc ille uidetur, qui multorum uariorumque hominum in unum convenientium iram & uoluptates callere, sapientiam esse ducit, siue in pictura, siue in musica, siue in administranda reipublicæ disciplina? Patet enim quod si quis cum his uersetur, eisque ostendat uel poesis, uel alterius artis opus, uel ad rem publicam attinens ministerium, exhibeatque uulgo iudicandi operis autoritatem, ultra necessaria, Diomedea, ut aiunt, necessitate cogetur ea facere quæ isti probauerint, quod uero bona hæc reuera atque honesta sint, an audisti quādoque ipsorum aliquem rationem uerisimilem assignantem? Nec audiui quidem unquam: nec, ut arbitror, audiam.

Hæc intuitus omnia, recordare & illud: Num potest uulgus, uel alio dicente admittere, uel ex se attingere ipsum per se pulchrum, non autem multa hæc pulchra, & de cæteris eodem modo, non quidem esse singula hæc quæ patent multa, sed ipsam unam cuiusque naturam? Minime. Philosophus ergo uulgus esse non potest. Non. Quinetiam necesse est ab eo philosophantes uituperari. Neesse. Et à quibusque populo placere uolentibus. Patet. Ex his ergo quam rationem seruandi ingenij philosophici uides, ut suo in studio perseuerans, ad finem philosophandi deueniat? Sic autem ex his quæ dicta sunt, cogita. Concessum est, discendi acumen, memoriam, fortitudinem, magnificentiam ad hoc ingenium pertinere. Plane. Nonne statim apud omnes talis, in cunctis primus erit, præsertim si corpus natura nactus sit animo conforme? Nihil prohibet. Volent igitur & domestici omnes, & ciues ad sua negocia peragenda hoc uti cum adoleuerit.

Sic certe. Quare precibus, supplicationibus, honoribus, blandimentis præoccupabunt futuram ipsius uirtutem atque potentiam. Ita fieri solet. Quid hominem talem arbitraris tunc effecturum? præsertim si ampla in ciuitate natus sit, & in ea diuitijs insignis ac genere

genere, honesta præterea indole sit atq; procerus, nonn e immensa spe elatum iri hunc cen-
tes: putantem se ad res tam Græcorum quam Barbarorum gerendas sufficere. Vnde &
seipsum extollere, fastidioso habitu lasciuientem, inaniqu; fastu, & insana inflatum super-
bia. Vehementer. Siquis hominem sic affectum amice moneat dicens, mentem ip-
sum nequaquam habere, egere tamen: sed eam à nullo comparari posse, nisi se eius ade-
ptioni subiiciat, an facile illum tantis occupatum malis, præstare inuenti aures putas?

Longe abest. Sin autem bonitate naturæ, & innato quodam erga rationes affectu in-
ductus aliquis auscultet fleaturq; & ad philosophiam trahatur, quid eos facturos existi-
mamus, qui putant monitoris illius usu & consuetudine adolescentem corrumpi? Non-
ne & loquendo & agendo omni studio certaturos, ut nec adolescens monitis pareat, nec
exhortator ille aliquid persuadeat, eum tam priuatis insidijs quam publicis accusationi-
bus insequentes? Valde necessarium est. Restabit ergo huic ulla ad philosophandum
facultas? Exigua plane. Vides ne haud ab re nos supra dixisse: philosophicæ naturæ
partes, si peruersa adhibita sit educatio, causas esse quodammodo ut quis ab eo studio a-
uertatur: quinetiam impedimento esse ea quæ uulgo bona putantur, diuitias scilicet, &
omnem huiusmodi supellectilem? Recte nimirum est dictum. Hic est o mirifice uir
interitus & corruptio talis ac tanta naturæ ipsius ad excellens officium optimæ, quæ qui-
dem rara admodum, ut diximus, reperitur. Atq; huius ingenij sunt hi uiri qui nefaria sce-
lera patrât, & priuatim & publice: atq; item qui sunt & priuatis, & ciuitatibus bonorum
ingentium autores. Exile uero ingenium nihil unq; uel priuatim uel publice magnum
efficit. Vera nimirum loqueris. Cum pleriq; ad philosophandû natura idonei ab hoc
studio detorquentur, philosophiamq; imperfectam & desolatam destituunt, uita m neq;
decentem, neq; ueram ducunt: philosophiam uero tanquam cognatis orbatam, alij qui-
dam ea certe indigni aggredientes, dedecorant ipsam nimium, eaq; afficiunt infamia, quæ
notari ipsam à detractoribus illis cõmemorabas, obijcientibus quod eorum qui philoso-
phiæ dant operam, nonnulli paruifaciendi sunt, multi uero nequissimi. Dicta certe hæc
sunt. Ac merito dicta. Conspicientes profecto alij pleriq; homunculi sedem hanc ua-
cuam quidem, præclaris tamen cognomentis dignitateq; illustrem, instar eorum qui ex
carcere ad templa confugiunt, libenter ex artibus ad philosophiam profiliunt, quicunq;
præsertim in artiuncula sua excellent. nempe philosophia quanquam ita se habet, artibus
tamen cæteris dignitate & magnificentia præstat. Quam affectât pleriq; natura quidem
imperfecti, & artibus opificijsq; sicuti corpora læsi, sic & animos mechanicis ministerijs
depressi atq; fracti. an nõ necessarium est? Maxime. An censes eos aspectu quic-
quam differre à fabro ærario, diuite paruo caluoq;, qui è uinculis exijt, balneisq; se lauit,
& noua se ueste tanquam sponsum ornauit, & filiam domini sui inopia pressi, nec alium
cui daret habentis, in matrimonium sibi coniunxit? Haud longe differre existimo.

Qualem ex his prole nasci putandû est? nonne notham scilicet & abiectâ? Necessè
est omnino. Homines autem disciplina indignos, quoties ipsi præter dignitatem adhe-
rent, quales cogitationes opinionesq; producere dicimus? nonne, ut nominare decet, so-
phismata? nihilq; legitimû, nihil dignum, nihil prudentiæ ueræ conueniēs? Sic omni-
no dicendum. Itaq; pauci admodum restât homines, Adimante, qui digne in philoso-
phia uersentur: hiq; sunt qui bona indole nati ac bene enutriti, ocium ad philosophiã uel
exilio deprehensi nãiscuntur, unde philosophiæ aduersis occupationibus liberi, natura
duce suis in studijs perseuerant: uel quum magnificus quidam animus angusta in urbe na-
tus, spretis reipublicæ ipsius muneribus, ac multo magis contemptis reliquarum artium
opificijs, pro naturæ dotibus ad philosophandû se confert. Foret autem & Theagis fami-
liaris nostri frenum ad cohibendum satis ualidum. Theagi enim nostro omnia ita sunt, ut
à philosophando excludant. Corporis uero debilitas ipsum à rebus ciuilibus prohibet.
Daemonis autem nostri signum referre nunc non decet. Vel enim cuiusdam alteri dunta-
xat, uel nulli superiorum contingit. Horum uero paucorum quicunq; gustant quam dul-
cis hæc sit ac beata possessio, & insaniam plurimorum uident: quia uidelicet nullus, ut
breuiter ita simpliciterq; dicam, recte quicquã in rebus publicis agat, neq; socius aliquis
& adiutor reperiatur, qui cum defendendæ iustitiæ curam suscipiens aliquis, sospes eua-
dat: sed tanquam homo in bestias incidēs, cum nec unã iniuste agere uelit, nec solus ipse

omnibus feris possit resistere, antè pereat quàm quicquam uel ciuitatem, uel amicos su-
uet, atq; ita & sibi & alijs sit inutilis. Hæc, inquam, omnia quicunq; diligenter animad-
uertunt, quietem agunt, & sua duntaxat curant: ac uelut in procella, dum & turbo agita-
tur, & uenti perflant, & offunditur puluere cœlum, intra parietes tuti permanent: aliosq;
intuiti nequitia inuolutos, satis habituros se putant, si puri ipsi ab iniustitia & iniquis faci-
noribus uixerint, & exactis uitæ curriculis bona cū spe hilares p̄ijq; decesserint. Haud
parua certe is egerit, qui ita uitam transiget. Neq; maxima tamen, si nactus non fuerit
conuenientem sibi rempublicam. Nempe in ea & ipse proficiet, emicabitq; magis, & pri-
uata simul publicaq; seruabit. Hactenus quam ob causam philosophia calumniam subiit,
quod ue iniusta ea calumnia sit, satis dictum arbitror, nisi aliquid ipse forsitan adieceris.

Nihil ad hæc ego præterea dicerē. Sed earum quæ nunc extant rerum publicarum quam
potissimum philosophis conuenire putas? Nullam prorsus, atque idcirco conqueror,
quia nullam uideo ex his quæ nunc extant rerum publicarum institutionem ingenio phi-
losophi dignam. Quamobrem mutari hanc naturam ac uerti necesse est. Utq; peregri-
num semen in alienum solum iactum debilitatur, ac degenerans ad indigenam uertitur
loci seminisq; naturam: ita & hoc genus propria nunc amissa uirtute, in alienam speciem
permutatur. Sin autem optimam rempublicam nanciscatur, sicut & ipsum est optimum,
tunc demum diuinum quiddam se esse, reliqua uero humana omnia, tam ingenia quàm
studia, declarabit. Videris autem mihi statim quænam ista res publica sit, quæsiturus.

Haud recte præfagisti. Non enim hoc abs te desiderabam, sed nunquid hæc ipsa sit quæ
in condenda ciuitate induximus, an alia? Quo ad alia quidem hæc ipsa, hoc autem tunc
etiam dictum est, oportere aliquid inesse semper in ciuitate, quod rationē reipublicæ ean-
dem habeat, quam & tu legislator habebas, dum leges conderes. Dictum plane.

Non satis tamen explicatum. Quippe nos oratio uestra deterruit, obijciens prolixam
hanc & arduam demonstrationem fore. Nam quod sequitur haud dictu facile est omnino.

Quid istud? Qua potissimum ratione ciuitas philosophiam suscipere debeat, adeo
ut non perdatur. Nam magna quælibet fallacia esse solent, & ut uere proverbio fertur,
Prouerbiū præclara difficilia sunt. Veruntamen quum istud inter nos constet, finem iam accipiat
demonstratio. Facultas forte deerit mihi, uoluntas certe nunquam. Tu uero præsens
studium meum intelliges. Aduerte age, & nunc quàm prompte & intrepide sim dictu-
rus, quod contra ac nunc fit, ciuitatem oporteat studium hoc attingere. Quonam pa-
cto? Equidem hoc tempore adolescentuli quum statim à teneris annis inter rei familia-
ris quæstuarieq; negocia difficillimam huius studij partem aggrediantur, paulo post di-
scedunt, etiam qui sapientiæ apprime studiosi fore existimantur. Difficillimam uero par-
tem, inquam, peritiam differendi. Deinde uero si ab alijs id agentibus, acciti auditores fie-
ri patiantur, magnum quid cogitant, exequendumq; obiter putant. In senectute uero, ex-
ceptis paucis, multo magis quàm sol Heraclitius extinguuntur, quum nunquam iterum
accendantur. Quid ergo agendum? Contra omnino. Nam iuuenes ac pueros pueri-
lem disciplinam philosophiamq; tractare conuenit, corporumq; quatenus adolescant
firmenturq; ad philosophiæ ministerium, curam agere: procedente uero atate, in qua a-
nima iam perficitur, exercitationes augere. Cum autem uires ex uetustate defecerint, tunc
à ciuilibus militaribusq; laboribus liberi tanquam emeriti & imunes ad uotum uiuāt,
nulloq; certo officio sint adstricti, quicunq; feliciter uicturi sunt, & post migrationem ani-
mæ, sortem suscepturi antea actæ uitæ conuenientem. Prompte admodum reuera lo-
qui mihi uideris, ô Socrates. Arbitror autem plurimos quum hæc audiuerint, promptius
quoq; repugnatos abs te minime persuasos. Et in primis Thrasymachum id acturum
existimo. Ne mutæ inter me & Thrasymachum beneuolentiæ insidieris. Nam nu-
per amici effecti sumus, nec eramus antea inimici. Neque uero antè desistemus, quàm
huic & alijs persuadeamus, ut saltem agamus conferens aliquid ad eam uitam, in quam
quum peruenerint, hæc dicta reperient. Breue ad tempus dixisti. Immo uero ad nul-
lum, si ad uniuersum id conferatur. Quod autem multi his quæ dicta sunt, fidem non præ-
stent, nihil mirum. Nunquam enim quod modo dictum est, euenisse uiderunt, sed tā-
lia quædam uerba potius de industria in similitudinem quandam composita, non casu ut
nunc concurrentia. Virum autem quoad fieri potest uirtute perfectum, ac summopere
factis

faciis & dictis tali quadam in ciuitate potentem, nunquam aut unum, aut plures inuisti sunt. An putas? Nullo modo. Neque unquam o beate, sermonibus aures adhibuerunt honestis ac liberis, quibus obnixè & omni studio noscendi gratia uerum inquiritur. Hæc autem plena uersutis, & subornata litigiorum machinamenta nihil aliud appetentia quam opinionem, inanem gloriam, contentionem, tam in iudicijs quam priuatis colloquijs, omittuntur. Non certe. Quamobrem cum hæc ipsi præuideremus metueremusque, ueritate coacti diximus, neque ciuitatem ullam, neque rem publicam, neque uirum perfectum fore prius quam paucis hæc philosophis, qui nec mali, nec inutiles sunt, ut uulgo existimantur, necessitas quædam forte contigerit, ut seu uelint, seu nolint, ciuitatis curam suscipiant, uel à ciuibus exaudiantur, uel saltem his qui dominantur, aut eorum filijs, diuina quadam inspiratione, ueræ philosophiæ uerus amor inhæserit. Quod autem horum uel alterum, uel utraq; impossibilia sint, demonstrari non posse arbitror. Alioquin iure ipsi irideremur, quasi res pro animi uoto effingentes. An non ita? Ita prorsus. Si quando igitur olim infinito tempore antea, uiri in philosophiâ præstantes necessitate impulsî, rempublicam gubernarunt, uel hæc temporibus regunt barbarica quadam in regione nobis inaccessiblei, uel in futurum administrabunt, in hoc certe rerum statu proculdubio asseueramus rempublicam supra descriptam, fuisse, esse, ac fore. Quando ciuitati hæc Musa præsit, fieri certe id potest, neque nos impossibilia fingimus. Difficilia tamen hæc esse à nobis quoque concessa fuerunt. Mihi quoque ita uidetur. Adde forsitan, uulgo id non uideri. Forte. Ne usque adeo uulgus culpes, o uir beate. Verum quid eos opinaturos existimas, si non contentionis studio, sed amicis monitis, dissoluta philosophiæ aduersa calumniam, ostendas quos potissimum uiros appellas philosophos, & ut nuper distinguas, & ingenium ipsorum & studium, nec te suspicentur eos dicere, quos ipsi cogitant: uel si ita conceperint, falli eos opinione dixeris, nec ad proposita responderet an censes, inquam, aduersus mitem uirum irritari aliquem? aut hominem sine inuidia & malignitate, uiro non inuido inuidere? Equidem pro te respondeo, non in multitudine hominum, sed in paucis admodum, adeo imitem inesse naturam. Idem & ipse cogito. An & hoc cogitas? Causam ob quam multitudo philosophiam iniquo animo fert, eos esse qui cum inepti ad philosophiam sint, eam professi homines, conuictis passim lacestant, & quasi inimicitijs delectentur, semper de hominibus obloquuntur, rem agentes philosophiæ minime congruam. Omnino. Neque enim uiro illi o Adimante, qui omnem mentis aciem ad ea quæ uere sunt direxit, ocium superest, quo negocia hominum inferiora respiciat, cumque illis pugnant, inuidiam sibi & maleuolentiam confleret. Sed ea quæ semper eundem seruant ordinem contemplatur, quæ neque inferunt inuicem, neque patiuntur iniuriam: omnia uero ornate, & secundum rationem disposita sunt. Atque hæc imitatur, sequi illis quam simillimum reddit. An putas fieri posse, ut illud non imitetur aliquis, cui cum amore admirandus adheret? Nullo modo. Quare quum philosophus diuino atque decoro frequenter adhæreat, diuinus ipse atque decorus, quoad homini possibile est, efficit. Calumniam uero in omnibus multa. Sic est omnino. Si ergo necessitate aliqua inducatur, ut ea quæ illic intueretur, ad mores hominum priuatim & publice transferat, neque se tantum, sed & alios formet, nunquid inertem temperantiæ, iustitiæque, & uniuersæ popularis uirtutis opificem, fore ipsum existimas? Minime. Si sentiat uulgus uera nos de hoc perhibere, an philosophis succensere nobisque non credet dicentibus, non aliter ciuitatem fore beatam, quam si eam qui diuino utantur exemplo, pictores forment? Nequaquam succensere, si senserit. Verum quem pingendi modum dicis? Cum pictores hi ciuitatem, & mores hominum, quasi tabulam quandam acceperint, in primis eam purgabunt, quod nequaquam facile est. An nescis hoc præcipue ab alijs philosophos discrepare, quod neque priuatum, neque ciuitatem tangere, neque leges condere tentant, antequam uel hæc purgata susceperint, uel ipsi purgauerint? Et recte quidem. An non describere eos post hæc putas reipublicæ formam? Quid nisi? Deinde agentes hæc, ut arbitror, ad utraq; frequenter respicient, ad illud scilicet quod natura iustum, honestum & temperatum existit, ceteraque huiusmodi, atque iterum ad humana: & ad superioris illius exemplar humana disponent, ex hominum officijs naturam humanam contemperantes, ad figuram eius, quod Homerus quoque cum in hominibus sit, dei speciem & imaginem similitudinemque appellauit

appellauit. Scite. Partim ergo debebunt philosophi, partim etiam colorabunt, quousque humanos mores quam maxime fieri potest Deo in amore coniunxerint. Pulcherrima nimirum hæc est pictura. An persuademus illis, quos inuehi in nos dicebas, talem esse rerum publicarum pictorem, eum uirum quem supra apud eos laudauimus, illique indignati sunt quod huic ciuitatem gubernandam committeremus, nunc uero equiori animo hoc audiunt? Et maxime quidem, si sapiunt. Qua nunc in parte nobis aduersabuntur? Vtrum eorum quæ uere sunt, ueritatisque ipsius amatores non esse philosophos asserent?

Absurdum quidem id esset. An forte negabunt naturam philosophorum quam narrauimus optimi ipsius esse familiarem? Neque hoc quidem. Quid uero? hæc congruis instructam officijs, absolute bonam fore, ac præ cæteris sapientiæ proximam, reuent? Vel eos probabunt magis quos ipsi se creuimus? Nequaquam. An succensibunt adhuc dicentibus nobis, quod nisi philosophorum genus ciuitatis suscipiat gubernacula, nec ciuitati, nec ciuibus erit requies ulla, finisque malorum? nec res publica quam oratione describimus, in lucem exorietur? Forte minus. Vis ne dicamus eos non parum, sed profusus mites persuasosque fuisse? ne forte erubescens aliquid aliud confiteatur. Absque dubio. Hoc igitur isti persuasi iam sint. De hoc autem quis ambiget, quin regum potentiumque uirorum filij philosophi nascituri non sint? Nemo. Possit autem quis adijcere, quod etiam si tales nascantur, inquinari eos necesse sit. Quod enim seruari à maculis purum, arduum sit, nos quoque concedimus. Quis autem illud insuper addet? in omni tempore ex omnibus hominibus ne unum quidem unquam integrum immaculatumque eua dere posse? Nullus hoc dixerit. At uero unus natura sic institutus, ciuitatemque nactus obedientem, sufficiens est ad hæc omnia perficienda, quæ nunc ut impossibilia reprobantur. Sufficiens utique. Pono, si princeps aliquis leges & officia quæ narrauimus, mandet, haud impossibile est ciues his obsequi uelle. Non certe. Atqui sentire & alios eadem quæ & ipsi sentimus, num mirum, aut impossibile est? Non, ut arbitror. Quod autem optima hæc sint, si quidem possibilia, satis supra est, ut arbitror, disputatum. Satis. Quare ex his quæ dicta sunt, sequitur, ut optima futura sint quæ de legibus ferendis prædiximus, si agantur: difficilia item factu, non tamè impossibilia. Sequitur plane.

Postquam uix tandem finem his imposuimus, ad reliqua iam pergendum, qua ratione uidelicet, quibus uel disciplinis & studijs instructi erunt huius nostræ reipublicæ seruatorum, & qua in ætate singuli singula exercebunt. De his certe iam dicendum. Haudquaquam sapienter à me dictum est, cum in superioribus reliquerim matrimoniorum difficultatem atque molestiam, filiorumque procreationem, & constitutionem principum. noscebam enim quam inuidiosa res esset, factuque difficilis, uel omnino uera. Nunc autem nihilominus transigere hæc cogimur: atque ea quidem quæ ad mulieres ac filios pertinent, iam peregrimus: quæ uero ad principes, tanquam à principio rursus percurrenda uidentur. Diximus autem, si memoria tenes, amatores eos ciuitatis esse oportere, in uoluptatibus doloribusque probatos, atque ex hoc proposito, neque laboribus, neque metu periculorum, neque mutatione alia dimoueri. Eum uero qui hoc nequeat, abdicare oportet: at illum qui passim syncerus & incorruptus euadit, tanquam aurum in ignis examine comprobatum gubernandæ ciuitati præficere, muneribusque ornare & uiuentem & mortuum. Præmia uero talia sint, qualia communiter dicta sunt, breuiter hoc percurrente, & quasi tergiuersante sermone: quippe cum res, ut nunc sunt, mouere timeremus. Vera loqueris. Memini equidem. Verebar enim, o amice, quæ ausus sum dicere. Nos uero in præsentia id asserere audeamus, quod custodes diligentissimi, optimi debent esse philosophi. Ratum id habeatur.

Animaduerte quam pauci tales erunt. Illius siquidem naturæ partes quam inesse illis oportere diximus, unam raro concurrunt, & ut plurimum disiunctæ nascuntur. Quo pacto id ais? An ignoras quod iidem homines, dociles, memores, ingeniosi, acuti non sunt, ac etiam fortes atque magnanimi, ut moderate, tranquille, constanter uiuant? Tales siquidem uiri acuminis ipsius seruire quocumque contigerit, proferuntur, stabilitatis omnium & grauitatis expertes. Vera loqueris. Habitus autem ipsi animorum stabiles, & à leuitate penitus alieni, quorum in grauitate maxime confidendum, utpote qui in bello intrepidi sunt, ut in his immobiles sunt, ita ad disciplinas tardiores & hebetes. Torpent siquidem atque oscitant, quoties eis est contemplationi inuigilandum. Est ut dicis. Nos autem

tem

tem in superioribus principem oportere diximus, utrorumque optima ratione participem esse. Alioquin non esse illi supremam disciplinam exhibendam, neque honores magistratusque impertiendos. Recte. Nonne raro hoc eventum existimas? Raro admodum.

Examinare igitur futuri principis oportet ingenium in his quae supra diximus, laboribus, timoribus, voluptatibus. Addimus praeterea, quod supra dimisimus, oportere uidelicet illud in disciplinis plurimis exercere: ut pateat nunquid maxime ipsius doctrinae percipiendae sit compos, an deficiat potius, quemadmodum qui in alijs operibus trepidat, atque deficiunt. Ita certe inuestigare decet. uerum quam maximam doctrinam uocas? Meministi puto cum tres in anima species posuissemus, quid iustitia esset, temperantia, fortitudo, sapientia, nos definientes, inuicem conuenisse? Si non recordarer, haud dignus essem qui reliqua abs te audire. An & illud memoria tenes, quod ante haec dictum fuit? Quidnam? Diximus certe ampliori quodam alio orationis circuitu exactius ea posse cognosci: uerum commodius esse, ut demonstrationes superioribus magis consentaneas induceremus. Quod & uos sufficere respondistis. Atque ita tunc ea pingui Minerua, ut mihi uisum est, tractata sunt. Sinaut placet uobis, ipsi hoc dicite. At satis mediocriterque dictum & mihi, & alijs est uisum. Sed in his rebus o amice, modus quamcumque ueritatis partem omiserit, immoderate fit. nihil enim deficiens ullius est mensura. quam nonnullis quandoque uideat sufficenter statim esse tractatum, neque longiori inquisitione opus esse. Per multis id propter socordiam accidit. Vitium hoc a custode ciuitatis & legum debet esse alienissimum. Consentaneum. Ergo amplior quidem amici huic agendus circuitus, neque breuior discendo quam exercitando impendenda est opera: alioquin, ut paulo ante diximus, ad summam penitusque necessariae doctrinae finem nunquam perueniet. An haec maxima non sunt? Estque aliud insuper iustitia, & ceteris quae narrauimus excellentius? Nempe praestantius. Et horum quidem ipsorum nequaquam decet adumbrationem quandam qualem nunc, aspiceret: sed absolutam rationem comprehendere. An non ridiculum id est, in rebus minimis omne studium ponere, & obnixae contendere, quo quam diligentissime & syncerissime peragatur: in maximis autem leuem operam satis esse putare? Ridiculum profusum.

At enim putas aliquem quietum, nisi abs te nunc exquirat, quamnam disciplina illa sit, quam maximam uocas, & circa quid uersetur? Non equidem. Sed & ipse interroga, quamquam saepenumero te arbitror audiuisse. Nunc autem uel non aduertis, uel potius interturbare me tuis scrupulis cogitas. quod ego potius arbitror. nam saepe audisti boni ideam esse maximam disciplinam. Qua quidem & iusta, & alia si utantur, utilia, & conducibilia fiunt. Atque hoc ferme dicere me uelle scito, & istud praeterea, quod ipsam non sufficienter agnoscimus. Sin uero ipsam nescimus, & sine ipsa alia quam maxime nouerimus, scito nullam ex alijs nobis utilitatem fore: sicut neque prodesset nobis quicquam, quod sine bono possideremus. An maius quid esse putas, sine possessione boni alia omnia possidere, quam sine boni ipsius & pulchri intelligentia, cetera intelligere? Non certe. Pluribus uero bonum uoluptas uidetur, elegantioribus sapientia. Proculdubio. Quinetiam & hoc nosti, quod qui sapientiam bonum existimant si interrogent, quamnam potissimum sapientiam, declarare nequeunt, sed coguntur tandem boni sapientiam dicere. Quam ridicula responsio. Cur non ridicula uideat, si cum nos uituperent quod ignoremus bonum, de bono rursus nobiscum tanquam intelligentibus illud loquantur? Aiunt enim bonum esse, sapientiam boni, quasi nouerimus. quid ipsi dicant, cum boni nomen pronunciant. Vera loqueris. Qui uero bonum uolunt, praeterea esse definiunt, nunquid minus erant quam ceteri? Nonne & isti cogunt fateri uolunt, praeterea esse malas? Valde. Eadem igitur & bona esse & mala, fateri cogunt. An non? Plane.

Nonne constat plurimas circa hoc & maximas ambiguitates consurgere? Constat. Nonne & hoc perspicuum, quod quae iusta, & honesta uidentur, etiam si non sint, multi eligunt agere, possidereque, & uideri hominibus haec habere: nemo autem satis habere se putat, si quae bona duntaxat uidentur possideat, sed quae reuera bona sint, omnes quarunt, opinio nem uero in his quisque continet? Et maxime quidem. Bonum quidem anima omnis expetit, eiusque gratia agit omnia, auguras esse aliquid: dubitat tamen, neque sufficenter quid sit comprehendere potest, neque fidei stabili inhaerere, quali utitur circa alia: atque idcirco & in alijs fallit, cum quid utile sit iudicare pergit. An circa id cum tale sit ac tantum, similiter cecos esse debere dicemus illos quoque praestantissimos in ciuitate uiros, quibus uniuersa comittimus

Idea praestantia et utilitas in cognoscendis rebus

timus? Minime omnium. Reor equidem, eum qui nesciat, ut nunc fere accidit, qua ratione iusta & honesta, bona sunt, haud multi faciendum sane custodem seipsum exhibere posse. Auguror autem neminem ipsa prius quam bonum sufficienter cognosciturum. Scite auguraris. Perfecte igitur disposita nobis erit respublica, si custos horum peritus eam reget. Ita necesse est. Verum tu o Socrates, utrum bonum ipsum dicis esse scientiam, uel uoluptatem, uel aliquid aliud praeter haec? Iam diu compertum habeo Adimante tibi non satis fore, si sententias aliorum retulero. Haud certe mihi uidetur o Socrates, opiniones aliorum referre posse, suam uero nequaquam, hominem praesertim tam diu in his uersatum. An decere putas, ut de his quae quis ignorat, quasi sciens loquat? Nullo modo quasi sciens, sed ut quasi ex opinione proferens quae sentit. An nescis opiniones omnes absque scientia turpes esse, quarum quae optima, caecae sunt: an eos qui absque intelligentia uerum aliquid opinantur, differre ab illis existimas, qui licet caeci sint, recto tamen tramite gradiuntur?

Nihilo. Vis ergo turpia contemplari caecae & obliqua, cum liceat ex alijs perspicua pulchraque audire? Age per Iouem Socrates, ne desistas, cum ad calcem fere perueneris. Sufficiet enim nobis, si quemadmodum de iustitia temperantiaque & alijs tractauisti, ita quoque de bono tractaueris. Mihi quoque o amice ualde sufficiet. At uereor ne uires deficiant, atque ego supra uires ausus, ineptior appaream, risumque audientibus moueam. Caterum o uiri felices, quid ipsum bonum sit, in praesentia dimittamus. Est enim, ut mihi uidetur, praesentem supra contemplationem. Quis autem appareat boni ipsius filius, quisque simillimus ei sit, si uobis placet, dicam: sin minus, dimittam. Dic age, patrem uero postea declarabis.

Vellem equidem, ut & ipse explicare possem, & uos percipere, non solum boni partus, ut nunc, sed ipsum bonum. Hunc ergo ad praesens partum boni ipsius filiumque accipite. Caute tamen ne incius ipse uos decipiam, uanam reddens de filio rationem. Cauebimus pro uiribus. Dic modo. Dicam equidem, si prius repetamus inuicem confirmemusque quae supra memorata sunt, & alias saepe numero dicta. Quenam? Multa quidem pulchra & multa bona, & singula similiter esse dicimus, & oratione distinguimus. Dicimus profecto. Atqui & ipsum pulchrum & ipsum bonum inducimus, ac similiter in omnibus quae ut plura ponebamus, unum rursus ponimus secundum ideam unam cuiusque tanquam una sit, & quod unumquodque est, appellamus. Vera haec sunt. Et haec quidem uideri dicimus, non autem intelligi: ideas autem intelligi, non uideri. Sic est omnino. Quae potentia est multis quas habemus, quae patent oculis cernimus? Visu. Nonne & auditu quae audiuntur, & alijs sensibus omnia quae sentiuntur? Quid nisi? Nunquid animaduertisti quam perfectam sensuum auctor uim fabricauit ad id quod uidere, & id quod

uideri dicimus? Non satis. Sic autem considera. Est ne auditui, atque uoci alio genere opus ad hoc ut ille quidem audiat, haec audiat? Quo tertio absente, ille non audiet, ista non audietur. Nequaquam. Arbitror equidem, neque alijs multis, ne dicam nulli, tali quodam opus esse. An tu talem aliquam uim reperis? Minime. An non aduertis uisus ipsius & eius quod uisui subiacet uim, tali aliquo indigere? Quo pacto? Praesente oculis uisui, ipsisque ad spectandum directis, praesente item colore, nisi adsit & genus tertium proprie ad hoc natura aptum, neque uisus uidebit quicquam, neque uideri colores poterunt. Quid nam id esse dicis? Quod tu lumen uocas. Vera loqueris. Profecto uisibilis ipsius uisus, & uidentis potentia, iugo quodam aliorum omnium coniugationum maxime honorando iunctae sunt, non exigua quadam specie, si modo contemnendum non est lumen. Longe abest ut contemnendum sit. Quem potissimum deorum coelestium huius causam putas, cuius lumen efficit ut & uisus noster quam optime cernat, & oculis obiecta cernantur? Quem tu putas & alij. Nempe de sole interrogas. Ita uero ad hunc deum se uisus habet. Quomodo. Uisus sol non est, neque oculus cui inest uisus, sol est. Non certe. Sed ex omnibus sensuum organibus id maxime solis particeps. Multum sane. Nonne & uim quam habet, ex sole infusam seruat? Profus. Quinetiam sol uisus non est. Causa uero ipsius est, ab eo prospicitur. Sic plane. Hunc me uocare boni filium dicito, quem ipsum bonum in hac secum genuit comparatione consimile: ut quemadmodum ipsum in loco intelligibili ad intellectum & ea quae intelligunt, se habet, sic & iste in loco uisibili ad uisum se habeat, & ad ea quae uidentur. Quo pacto? latius explica. Oculi porro, quoties non ad ea uertunt, quorum colores diurnus fulgor illuminat ostenditque, sed ad illa quae nocturnis radijs

attin

De medio inter sensum & sensibile

Lumen medium inter uisum & uisibile

Sol ut intercedat inter uisum & uisibile

Quomodo bonum genuit filium si consimile

attinguntur, cæcutiunt hallucinanturq; & prope cæci esse uidentur, ac si purus in illis uisus non inlit. Sic accidit. Quotiens uero ad ea quæ sol illustrat, perspicue cernunt, ipsedem ipsis in oculis esse uisus apparet. Est ita. Sic & de animo cogita. Quando enim illi inhæret in quo ueritas & ipsum ens emicat, intelligit illud cognoscitq; & intellectum habere uidetur. Sed cum ad id fertur, quod tenebris est permixtū, quod uidelicet generat atq; corrūpitur, eius obtunditur acies, opinionesq; uersat uarias, ac mentis expers esse uidetur. Sic apparet. Illud igitur quod ueritatem illis quæ intelliguntur præbet, & intelligenti uim ad intelligendū porrigit, boni ideā esse dicito, scientiæ & ueritatis quæ per intellectum percipitur, causam. Cum uero adeo pulchra duo hæc sint, cognitio scilicet ac ueritas, si bonum ipsum aliud quàm ista & pulchrius æstimabis, recte putabis. Et quemadmodum lumen ac uisum solis speciē quandā habere existimare decet, solē uero ipsum esse nequaquam: ita cognitionem & ueritatem, boni ipsius speciē habere quidē aliquā, esse uero ipsum, minime. Augustior enim est ipsius boni maiestas. Decus narras inæstimabile, si scientiā quidē & ueritatem præbet ipsum, uerum decore hæc superat. Neq; enim uoluptatem ipsum esse dicis. Bona uerba quæso. Atq; ita planius eius imaginem contemplare. Quomodo? Solem quidem dices, ut arbitror, ijs quæ uidentur non modo uidendi præbere potentiam, uerum etiā generationem, augmentū, nutritionem, cum ipse tamen generatio non sit. Quo enim pacto? Atq; ita dicas bonum ijs quæ cognoscuntur dare, òn modo ut cognoscantur, sed esse insuper & essentiam elargiri, cum ipsum essentia non sit, sed supra essentiam, dignitate ipsam & potentia superans. Aede pol mirabilis hic excessus. Huius certe tu causa es, qui me compulisti ad ea quæ mihi de hoc uiderentur, aperienda. Neq; dum etiā desistas, sed absolue præcipue solis cōparationem, siquid est prætermisum. Atqui multa prætermittuntur. Ne minimum quid omittas. Reor equidem multa præterea superfore, ueruntamen quotcunq; ad præsens referri poterunt, haud sponte dimittā. Ita precor. Cogita duo hæc esse, & unū quidē in genere locoq; intelligibili regnare, alterum in uisibili, ne sub cœlo inquiring, uidear te circa nomen decipere. Attamē species duas habes, uisibile scilicet & ipsum intelligibile.

Habeo equidem. Perinde ac si acceperis lineam in duas æquales sectā portiones, & utranq; rursus partem simili ratione diuiseris: ita nūc oblatū tibi genus unū uisibile, intelligibile alterum, in duo rursus secundū claritatem, & obscuritatē utranq; distingue. In genere quippe uisibili portio una imagines cōtinebit. Voco autē imagines, primum umbras. Deinde simulacra quæ in aquis apparent, & quæ in corporibus dēsis, lenibus, tersis ac lucidis, & omne quodcunq; tale, si tenes. Teneo. Portio uero altera cōprehendet ea quorum hæc similitudines quædam sunt, animalia uidelicet quæ apud nos sunt & plantas, & uniuersum fabricæ genus. Sic pono. An uis præterea secundum uerum & non uerum dicere genus hoc distingui? ut quæadmodū se habet quod opinione fingitur ad id quod scientia noscitur, ita simulacrum ad illud cuius est simile? Valde. Considera iterum intelligibilis sectionē. Quo pacto? Unū quidē ipsius genus est quod inquirat animus his utēs uelut imaginibus quæ prius diuisa sunt, compulsus ex suppositionibus non ad principium, sed ad finē procedere. Alterū uero, quod excogitat animus, ex suppositione procedens ad principium non suppositū, nec imaginibus utēs quibus ad genus alterum uti solemus, sed in ipsis speciebus per ipsas progrediens. Haud satis quæ dicis intelligo. At enim facilius per hæc intelliges. Arbitror te non latere, quod qui circa geometriā & arithmetiā & cætera generis eius uersantur, supponunt quidē par & impar, & figuras ac tres species angulorū & horum similia in argumentationibus singulis, & his positis tanquam cuilibet manifestis, rationē de his nullā exigendā putant. Atq; hinc incipientes ad aliā iam descendunt, & ad illud tandē perueniunt quod quærebant.

Prorsus id noui. Enim uero & illud nosti, quod & supradictis speciebus utuntur, deq; illis uerba faciunt: quanquam non ad eas mentē dirigūt, sed ad illa potius quorum ista simulacra sunt, ad quadrangulum ipsum uidelicet, ipsumq; diametrū, non ad ea quæ scribunt. Et in alijs eodem modo, speciebus quidē hisce quas describunt figurantq;, quarum & umbræ sunt, & in aquis imagines, tanquam imaginibus quibusdā utūtur, affectantes illa cōspicere, quæ nō aliter quàm cogitatione percipiuntur. Vera loqueris. Hanc generis intelligibilis speciē supra dicebā, ad cuius inuestigationē cogi animū suppo-

Ff sitionibus

Vt uisus ad solē, ita anima & intellectus ad bonum & intellectum